

Täysistunto

Tiistai 8.4.2025 klo 14.00—23.19

10. Hallituksen esitys eduskunnalle merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla tehdyn, Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen alaisen sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi merensuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2025 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 6/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 6/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.19 Krista Mikkonen vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan puheenjohtajana esittelen tämän mietinnön.

Tässä hallitus on ehdottanut sitä, että hyväksymme Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen alaisen sopimuksen merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla. Puhutaan niin sanotusta BBNJ-sopimuksesta, joka tulee sanoista ”biodiversity beyond national jurisdiction”, eliikä puhutaan alueista, jotka ovat kansallisen lainsäädännön ulkopuolella ja tällaisia kansainvälisiä vesistöalueita. Tässä esityksessä tosiaan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan tehtäisiin sopimuksen voimaansaattamislaki sekä sopimuksen hyväksymisestä johtuvat merensuojelulain muutokset.

Tällä sopimuksella, josta käytetään myös nimeä aavan meren sopimus, saadaan aikaan menettelytavat aavan meren alueellisille merensuojelutoimille ja täsmennetään kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisella alueella toteutettavien hankkeiden osalta YK:n merioikeusyleissopimuksen asettamaa velvoitetta arvioida toiminnan mahdollisia vaikutuksia meriympäristöön. Lisäksi sopimuksella perustetaan yhteiset säännöt merten geenivarojen keräämiselle, käytölle ja hyötyjen jakamiselle sekä edistetään kehittyvien valtioiden kapasiteetin lisäämistä ja meriteknologian siirtoa.

Tätä sopimusta todellakin sovelletaan aavallamerellä ja merenpohja-alueella, jolla tarkoitetaan kansalliseen lainkäyttövaltaan kuuluvan talousvyöhykkeen ja mannerjalustan ulkopuolelle jäävää syvänmerenpohjaa. Maantieteellisesti tätä ei siis sovelleta Itämerellä, mutta lähinnä Suomea ajatellen tätä sovelletaan Jäämerellä ja Koillis-Atlantilla.

Valiokunta pitää BBNJ-sopimusta merkittävänä askeleena maailman merensuojelun kannalta. Se luo puitteet tehokkaasti hallinnoidun merensuojelualueiden verkoston perus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2025 vp

tamiselle kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisille merialueille. Sopimuksen voimaantulo on myös välttämätöntä biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen eli niin sanotun CBD-sopimuksen puitteissa sovitun maailmanlaajuisen Kunmingin—Montrealin meriensuojelutavoitteen saavuttamisen kannalta. Tuon tavoitteen mukaanhan 30 prosenttia maailman meristä on tarkoitus suojella vuoteen 2030 mennessä, kun tällä hetkellä vain noin yksi prosentti tästä aavan meren alueesta on suojeltu.

Sopimuksella saadaan aikaan paitsi puitteet merensuojelualueiden verkoston perustamiselle mutta myös ympäristövaikutusten arvioinnin edellyttämistä näillä alueilla toimivilta hankkeilta. Suomen ympäristökeskus, Syke, huolehtii lakiehdotuksen mukaan tämän sopimuksen edellyttämistä ympäristövaikutusten arvioinnista johtuvista viranomaistehtävistä. Syke on nimitetty merensuojelulain mukaiseksi lupaviranomaiseksi ja voimassa olevan lainsäädännön mukaan silloin, kun kysymys on Suomen kansalaisen tai suomalaisen yhteisön toiminnasta kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisella alueella. Sopimuksen täytäntöönpanosta Sykelle johtuvat uudet tehtävät ja niiden edellyttämä sisäinen järjestäytyminen, kouluttautuminen ja koordinaatio voivat edellyttää lisäresursointia, jonka määrää voidaan kuitenkin arvioida vasta myöhemmässä vaiheessa, kun sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä on edetty pidemmälle myös kansainvälisellä tasolla.

Valiokunta toteaa, että tämä sopimus on hyväksytty pitkän valmisteluprosessin päätteeksi, ja sopimuksen on tähän mennessä allekirjoittanut 111 valtiota, mukaan lukien kaikki EU:n jäsenvaltiot ja EU. Tämä sopimus tulee voimaan 120 päivän kuluttua siitä päivästä, jona 60. valtio tallettaa sitoutumiskirjansa. EU ja sen jäsenvaltiot pyrkivät ratifioimaan BBNJ-sopimuksen ennen kesäkuussa järjestettävää YK:n kolmatta valtamerikonferenssia, ja tarkoituksena on, että EU ja mahdollisimman moni jäsenvaltioista tallettaa sitoutumiskirjansa samanaikaisesti. Valiokunta pitää tärkeänä sopimuksen pikaista voimaantuloa ja tehokasta täytäntöönpanoa, joten Suomen oman ratifiointiprosessin loppuun saattamisen ohella on myös hyvä pyrkiä aktiivisesti edistämään muiden maiden ratifiointiprosesseja ennen kesäkuussa Nizzassa pidettävää YK:n kolmatta valtamerikonferenssia.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä 9/2025 tarkoitetun sopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan, eduskunta hyväksyy tehtäväksi hallituksen esityksessä tarkoitetun sopimuksen 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kirjallisen poikkeuksen ja eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäisen ja toisen lakiehdotuksen, ja mietintö oli yksimielinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle mietinnön esittelystä. — Ja nyt sitten puheenvuoro, edustaja Aalto-Setälä.

16.24 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa rouva puhemies! Puhumme nyt erittäin tärkeästä asiasta: meristä. Meristä meidän pitäisi puhua täällä muutenkin enemmän. Kahdesta syystä tämä aavan meren sopimus on tärkeä: Ensinnäkin maapallon pinta-alasta 71 prosenttia on merta. Joka toinen henkäys meillä on meren tuottamaa happea. Ja toisekseen miljardit ihmiset elävät ja liikkuvat merellä. Meren tulevaisuus on meidänkin tulevaisuus.

Tämä sopimus on merkittävä kansainvälinen sopimus, joka oleellisesti parantaa merien tilaa. Tämä puuttuu yhtä lailla syvän meren alueisiin kuin aavaanmereen, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja kertoi. Itämerellä meillä ei semmoista aluetta ole, mutta lähin löytyy Jäämereltä. Merkittävä, tärkeä sopimus, joka Suomen pitää ratifioida mitä pikimmin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2025 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 9/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.